

PROGRESJONSPLAN FOR RAMMEPLANENS FAGOMRÅDER

Progresjonsplanen er et beskrivende dokument delt inn etter mål og aktiviteter innenfor hver aldersgruppe. Den skal gi oss føringer over hvordan vi skal utvikle aktivitetene for barna etter hvert som de blir eldre. Disse oppdelingene er ikke absolutte, og må alltid sees i forhold til enkeltbarnets modning og erfaringer.

Kommunikasjon, språk og tekst

1-2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">▪ Positive opplevinger med verbal og non-verbal kommunikasjon.▪ Snakke om det som er nært og synlig.▪ Utvikle evne til å kommunisere i lek og samspill med andre barn.▪ Oppmerksomhet, respons og repetisjon.▪ Rim, regler og sanger.▪ Bli kjent med peke- og bildebøker.	<ul style="list-style-type: none">▪ Voksne er aktive lyttere til barnas måte å kommunisere på.▪ Være tilstede der barna er, på gulvet.▪ Benevne ord og begrep i rutinesituasjoner, planlagte aktiviteter og i leken.▪ Inndeling i mindre grupper.▪ Gi barna tid til å uttrykke seg.▪ Bruke tegn som støtte til språket.▪ Bruke sang, konkrete, rim og regler i samlingsstund og i hverdagen.▪ Matsang/ matregler til måltidene.▪ Ha peke- og bildebøker tilgjengelig og lese for barna. Bytte de ut etter behov.
2-3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">▪ Utvikle evne til å kommunisere i lek og samspill med andre barn.▪ Sette ord på ønsker og følelser.▪ Få kjennskap til digitalt verktøy.▪ Få erfaring med ulike formidlingsmåter av tekst og fortelling.▪ Rim, regler og sanger.	<ul style="list-style-type: none">▪ Inndeling i mindre grupper.▪ Legge til rette for begynnende rollelek.▪ Bruke rim, regler, konkrete og sanger aktivt i samlingsstunder og spontant.▪ Matsang/ matregler til måltidene.▪ Bruke ipad til å søke opp bilde, musikk og film sammen med barna.▪ Dramatisere eventyr og historier innenfor ulike tema for barna.▪ Ha bøker tilgjengelig for barna, bytte de ut ved behov.▪ Lese bildebøker med enkel tekst.▪ Oppfordre til tegning og lekeskriving.
3-4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">▪ Tilby et mangfold av bøker som passer for aldersgruppen.	<ul style="list-style-type: none">▪ Lese bøker for barna og ha de tilgjengelig for barna.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Støtte barna i å uttrykke seg. ▪ Bli kjent med tradisjonelle eventyr og fortellinger. ▪ Rim, regler og sanger. ▪ Utvikle evne til å kommunisere i lek og samspill med andre barn. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hjelp de til å sette ord på følelser og tanker. ▪ Vi leser, forteller og dramatiserer. ▪ Vi synger, har rim og regler i samling og høytider, tuller med ord i hverdagen. ▪ Legge til rette for rollelek.
4-5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tilby et mangfold av bøker som passer for aldersgruppen. ▪ Sette ord på egne og andres følelser. ▪ Bli kjent med tradisjonelle eventyr og fortellinger. ▪ Rim, regler og sanger. ▪ Utvikle evne til å kommunisere i lek og samspill med andre barn. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lese bøker med litt lengre historier og litt flere begreper. Ha bøkene tilgjengelig for barna. ▪ Støtte barna i konflikthåndtering. ▪ Oppfordre barna til å lytte til hverandre og komme med egne forslag til løsninger. ▪ Lese, fortelle og dramatisere i hverdagen og til høytider. ▪ Presentere og repetere rim, regler og synge sanger med lengre setninger og mer innhold.
5-6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tilby mangfold av bøker som passer for aldersgruppen. ▪ Bli kjent med bokstavene. ▪ Bli kjent med tradisjonelle eventyr og fortellinger. ▪ Rim, regler og sanger. ▪ Utvikle evne til å kommunisere i lek og samspill med andre barn. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ha med bøker på førskoletur. ▪ Gjenkjenne navn på plassene i garderoben og på avdelingen. ▪ Oppfordre til lekeskriving ▪ Lese, dramatisere og fortelle i hverdagen og til høytider. ▪ Presentere og repetere rim, regler og synge sanger med lengre setninger og mer innhold. ▪ Legge til rette for mer avansert rollelek.

Kropp, bevegelse, mat og helse

1-2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bli bevisst egen kropp og bruken av den. ▪ Vekst og utvikling gjennom kroppslig mestring. ▪ Utforsking av barnehagens inne- og uteområde. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tilpasse det fysiske miljøet inne og ute slik at det blir god plass til «tumblelek». ▪ Bruke lekeplassen og banen aktivt, og dra på småturer utenfor barnehagens område.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Få finmotoriske utfordringer. ▪ Etablere godt kosthold. ▪ Lære å ete og drikke selv. ▪ Bli kjent med gode hygienevaner. ▪ Begynnende øving på på- og avkledning. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Veksle mellom å sitte i vogn/ bæremeis og å gå selv på tur. ▪ Bruke puslespill med knotter. ▪ Smake på ulik mat og sunn mat. ▪ La barna øve på å ete og drikke selv. ▪ La barna øve på handvask. ▪ Hjelpe til med å øve på på- og avkledning. ▪ Ha gode rutiner for hvile og søvn.
2-3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Videreutvikle motoriske ferdigheter og balanse. ▪ Bevisstgjøring og kjennskap til kroppsdelene. ▪ Innøve pinsettgrep. ▪ Lære rutiner for handvask. ▪ Øve på å sitte i ro. ▪ Øve på å smøre maten selv. ▪ Begynnende på- og avkledning. ▪ Bli kjent med egne behov og følelser. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bruke lekeplassen og banen aktivt, og dra på lengre turer utenfor barnehagens område, bære ryggsekk. ▪ Sykle, ake, klatre, balltrening, springe og hoppe. ▪ Tegning, maling, perling, pusling, klipping. ▪ Ha faste rutiner for handvask før måltid/ etter dobesøk. Snakke om når og hvorfor vi vasker hendene. ▪ Oppmuntre til å «sitte i ro» i samlingsstund og under måltid. ▪ Gi barna tilbudet om å få smøre maten selv ved 14-måltidet. ▪ Smake på ulik mat og sunn mat. ▪ Gi barna tid til å prøve å kle av og på seg. ▪ Ha gode rutiner for hvile og søvn. ▪ Hjertesamling om følelser, og sette ord på følelser i hverdagssituasjoner sammen med barna.
3-4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bidra til at barna får en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring. ▪ Øve på å lage gode vaner for god hygiene. ▪ Bli kjent med kroppen sin. ▪ Etablere et sunt kosthold. ▪ Utvikle bevissthet om egne og andres grenser. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gå på turer hvor barna får erfaring med ulike terreng og underlag. ▪ Dans og bevegelse. ▪ Oppleve fysisk aktivitet gjennom glede og mestring. ▪ Smake på ulik mat og sunn mat. ▪ La barna øve på håndvask. ▪ Barna dekker bordet og lager et koselig måltid. ▪ Motivere barna til å søke fysiske utfordringer. ▪ Hjertesamling.

4-5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bidra til at barna får en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring. ▪ Selvstendighetstrening. ▪ Øve på å lage gode vaner for god hygiene. ▪ Bli bedre kjent med kroppen sin. ▪ Sunt kosthold. ▪ Utvikle bevissthet om egne og andres grenser. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oppfordre barna til å kle av og på seg selv, holde orden på tingene sine i garderoben og tusekken. ▪ Motiveres til å spise sunn mat. ▪ Gå på tur hvor barna får erfaring med å bevege seg på ulike underlag. ▪ Sørg for at det blir veksling mellom perioder med ro, aktiviteter og måltider. ▪ Barna dekker bordet og lager et koselig måltid. ▪ Inspirere barna til å søke fysiske utfordringer. ▪ Oppfordre barna til og lytte til hverandre i konflikt. ▪ Hjertesamling.
5-6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bidra til at barna får en positiv selvoppfatning. ▪ Kroppslig mestring. ▪ Barna har gode vaner når det gjelder hygiene. ▪ Videreutvikle motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper. ▪ Videreutvikle bevissthet om egne og andres grenser. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ La barna kle på seg selv. ▪ Gå på førskuletur. ▪ Oppleve fysisk aktivitet gjennom glede og mestring. ▪ La barna vaske hendene selv. ▪ Barna dekker bordet og lager et koselig måltid. ▪ Motivere barna til å søke fysiske utfordringer. ▪ Hjertesamling.

Kunst, kultur og kreativitet

1-2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Musikk, sang, dans og bevegelse. ▪ Introdusere barna for formingsmateriell. ▪ Drama. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Synge med barna, høre på musikk og gi rom for bevegelse. ▪ Bruke enkle instrument sammen med barna. ▪ La barna få tilgang til ulikt materiell som de kan sanse, f.eks. silkepapir, naturelement, ull, maling. ▪ Dramatisere enkle fortellinger og historier.

2-3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bli bedre kjent med ulikt formingsmateriell. ▪ Ta i bruk det vi finn i naturen til estetiske uttrykk. ▪ Gi inspirasjon til kreativitet. ▪ Gi rom og materiell som inspirerer til rollelek. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gi barna tilgang på tegnesaker. ▪ La barna utforske formingsmateriell. ▪ Øve på å klippe og lime. ▪ Ta i bruk naturelement som barna har funne på tur til utforskende og kreative prosesser. ▪ Synge med barna, høre på musikk, danse og bruke ulike instrument. ▪ Dramatisere eventyr for/ med barna. ▪ Ha utkleddingstøy tilgjengelig til ulik rollelek.
3-4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inspirere til å utforske ulike materialer. ▪ Gi barna opplevelser med drama og skuespill. ▪ Presentere barna for ulik musikk og litteratur. ▪ Oppleve glede ved egen kulturell tilhørighet. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ha formingsmaterialer tilgjengelige for barna og legge til rette for aktiviteter hvor barna kan uttrykke seg kreativt. ▪ Spille forskjellige musikkjangere og introdusere ny litteratur i hverdagen og i samlinger. ▪ Feire og markere ulike høytider og tradisjoner i barnehagen
4-5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oppmuntre barna til å bruke deres fantasi og kreativitet. ▪ Presentere barna for ulike kulturelle uttrykksformer. ▪ Oppleve glede ved egen kulturell tilhørighet. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legge til rette for materialer og rom til å utfolde seg kreativt. ▪ Støtte opp om og bidra til utvikling av barnas kreative ideer. ▪ Sette opp skuespill til fellessamlinger, introdusere musikkinstrumenter og fortellinger i samling. Feire og markere ulike høytider og tradisjoner i barnehagen.
5-6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gi barna plass og mulighet til fordypning i kreative prosesser. ▪ Motivere barna til å uttrykke seg gjennom sang, musikk, dans og drama. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ha materialer tilgjengelig for barna, la barna utforske dem på egenhånd. ▪ Legge til rette for å støtte og hjelpe barna til å utvikle deres kreative ideer.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oppleve glede ved egen kulturell tilhørighet. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Delta i Megakor. ▪ Presentere barna for musikk, dans og drama og ha det i hverdagen og til markering av høytider. ▪ Feire og markere ulike høytider og tradisjoner i barnehagen.
---	--

Natur, miljø og teknologi

1-2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legge til rette for varierte opplevinger ute. ▪ Få muligheten til å bruke sansene og undre seg. ▪ Få kjennskap til ulike dyr. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vere mye ute, få erfaring med ulikt vær. ▪ Faste turdager og spontane turer utenfor barnehagens område. ▪ Vere undrende og utforskende sammen med barna. ▪ Bruke bilder, sanger, konkrete og pekebøker om planter og dyr. ▪ Besøke hønene til Diane. ▪ Gårdsbesøk på våren.
2-3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legge til rette for varierte opplevinger ute. ▪ Få muligheten til å utforske nye områder. ▪ La barna få kjennskap til å ta vare på naturen. ▪ Bli bevisst årstidene og endringer i naturen. ▪ Få kjennskap til hvor maten vi spiser kommer fra. ▪ Få kjennskap til norske husdyr og dyreliv i nærmiljøet. ▪ Få erfaring med ipad. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dra på lengre turer, gå utenfor stien i ulikt terreng. ▪ Bruke bålpanne og tenne bål på tur. ▪ Ta utgangspunkt i barnas undring og nysgjerrighet på tur. ▪ Eksperimentere med ulikt materiale: snø, is, vann osv. både ute og inne. ▪ Bruke forstørrelsesglass til å studere insekt og andre naturelement. ▪ Snakke om og undre oss over årstidene og hva som skjer ute. ▪ Besøke hønene til Diane, hente egg og lage mat av egga. ▪ Planteprosjekt: Fra jord til bord. ▪ Plukke søppel som vi finn ute. Lære barna å se seg rundt etter søppel før vi forlater et turområde. ▪ Gårdsbesøk på våren. ▪ Bruke ipad sammen med barna til å søke opp ting vi har sett/ snakket om på tur eller ute.

3-4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sikkerhet omkring bål, gi barna gode opplevelser med bål, hjelpe til med å lage bål og mat på bål. ▪ Få innsikt i hvordan søppel påvirker naturen og dyrene. ▪ Bli kjent med ulike fugler, trær og småkryp. ▪ Kildesortere i barnehagen. ▪ Gi barna gode opplevelser med naturen og det å være på tur. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alltid ha fokus på sikkerhet omkring bål, før og mens vi har bål. Lage bål når vi er på tur, til høytider og ulike arrangementer. Barna er med på å lage mat på bål fra bunnen av, for eksempel kutte opp grønnsaker. ▪ Lære barna om kildesortering, delta i Friluftslivsuken og Rusken. ▪ Ha forstørrelsesglass med på tur, undersøke hvordan ulike tref typer ser ut, vende sten og se på småkrypen som lever der. Være aktivt undrende sammen med barna. ▪ Vi plukker søppel når vi er på tur og når vi forlater en turplass, vi har fokus på hva søppel gjør med naturen og dyrene. ▪ Ha forskjellige søppelposer tilgjengelig for barna og gå til gjenvinningsstasjonen. ▪ Ha faste turplasser barna er godt kjent med. ▪ Fast turvenn.
4-5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kunnskap om sikkerhet rundt bål, gi barna gode opplevelser med bål, hjelpe med å lage bål og lage mat på bål. ▪ Få kjennskap til hvordan de kan ta vare på naturen. ▪ Bli kjent med ulike fugler, trær og småkryp. ▪ Kildesortere i barnehagen. ▪ Gi barna gode opplevelser med å være på tur og i naturen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alltid ha fokus på sikkerhet omkring bål, før og mens vi har bål. ▪ Lage bål når vi er på tur, til høytider og ulike arrangementer. Barna er med på å lage mat på bål fra bunnen av, f.eks. kutte opp grønnsaker og lage pinnebrød. ▪ Delta i Friluftslivsuken og Rusken hvert år. Ha fokus på at vi ikke kaster søppel i naturen, og at vi alltid plukker opp søppel når vi er på tur. ▪ Vi har med oss bøker om de forskjellige fugler, dyr og trær på tur. ▪ Ha forskjellige søppelposer tilgjengelig for barna og gå på tur til gjenvinningsstasjonen. ▪ Ha faste turplasser, la barna utforske naturen mer på egenhånd. ▪ Fast turvenn.

5-6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lære å lage bål, sikkerhet rundt bål og mat på bål. ▪ Gi barna gode opplevelser med naturen og det å være på tur. ▪ Utvide barnas kjennskap til fugler, trær og småkryp. ▪ Få utvidet kjennskap til hvordan man kan ta vare på naturen og bærekraftig utvikling. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hjelp med å bære ved på tur, være med på å tenne bål og fokus på sikkerhet rundt bål. Delta aktivt i å lage mat fra bunnen av. ▪ Egen førskoletur en gang i uken, bygge gapahuk, la barna utforske naturen på egenhånd. ▪ Dra på overnattingstur på våren. ▪ Lære navn på ulike dyr og trær. Ha med bøker om trær, fugler og småkryp på tur. ▪ Delta i Friluftlivsuken og Rusken. ▪ Barna har medansvar for at det ikke ligger noe søppel igjen når de forlater en turplass. Gå til gjenvinningsstasjonen.

Antall, rom og form

1-2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Få oppleve forskjell på stor og liten. ▪ Få kjennskap til sortering. ▪ Finne sin egen plass i gangen. ▪ Erfaring med rom og plassering 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Benevne matematiske ord og begrep spontant og i planlagte aktiviteter. ▪ La barna få rydde og sortere leker. ▪ Ha matematisk lekemateriell tilgjengelig, som klosser, duplo til tårnbygging o.l. ▪ Oppfordre barna til å legge tingene sine på plassen sin. ▪ Oppfordre barna til å sette vannflaskene på hyllen. ▪ Bruke sanger, rim og regler med matematisk innhold.
2-3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bli introdusert for tal: 1- 2- 3. ▪ Begrep: Liten - mellom - stor. ▪ Erfaring med rom og plassering. ▪ Orienter seg i barnehagen og vite hvor rommene er. ▪ Orienter seg i nærmiljøet. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Benevne matematiske ord og begrep spontant og i planlagte aktiviteter. ▪ Bruke sanger, rim, regler og eventyr med matematisk innhold sammen med barna. ▪ Gi inspirasjon i leken, f.eks. i dukkekroken med dekking av bord,

	<p>rydde og vaske. Lek med bygging av duplo, kaker i sandkassen bøtter med vann, klosser og tårn.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ På- og avkledning: Rekkefølge og benevning. ▪ Bruke tal og telling i naturlige situasjoner. ▪ Arbeidsmaur: Dele ut kopper, en til deg og en til meg. ▪ Ha puslespill tilgjengelig for barna. ▪ Øve oss på plassering, f.eks. hvor skal skoene stå. ▪ Hinderløype. Bruke begrep som «over, under, gjennom» aktivt. ▪ Bruke naturelement til undring og samtale med barna, t.d. denne pinnen var lang, denne pinnen var kort. ▪ Finne veien til kjente turmål.
3-4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kjenne til tallene opp til 10. ▪ Kjenne igjen de vanligste fargene og vite hva de heter. ▪ Få kjennskap til bokstaver og noen geometriske former. ▪ Utvikle forståelse for grunnleggende matematiske begreper. ▪ Oppleve matematikkglede. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bidra til at barna opplever glede over å utforske og leke med tall, former og farger. ▪ Utforske former og mønstre. ▪ Leke og eksperimentere med tall, mengde og telling. ▪ Inspirere til matematisk tenkning ved å bruke bøker, spill, naturmateriale og digitale verktøy. ▪ Når barna dekker bordet teller de antall tallerkener, kopper osv. ved hjelp av en voksen.
4-5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kjenne til ukedagene, månedene og de forskjellige årstidene. ▪ Tallremse opp til 10. ▪ Bidra til at barna opplever glede over å utforske og leke med tall, former og farger. ▪ Utvikle forståelse for grunnleggende matematiske begreper. ▪ Oppleve matematikkglede. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ha fokus på ukedager, måneder og årstider i samling. ▪ Telle fingrene. ▪ Geitekillingen som kunne telle til 10. ▪ Bruke matematiske begreper i hverdagen. ▪ Bruke kroppen og sansene til å utvikle romforståelse. ▪ Leke og eksperimentere med tall, mengde og telling. ▪ Spille spill.

5-6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kjenne til symboler på en terning. ▪ Tidsbegreper: i går, i morgen. ▪ Kunne navnet på ukedagene og etter hvert rekkefølgen av dem. ▪ Bidra til at barna opplever glede over å utforske og leke med tall, former og farger. ▪ Utvikle forståelse for grunnleggende matematiske begreper. ▪ Oppleve matematikkglede. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ha fokus på ukedager, måneder og årstider i samling og førskolegruppe. ▪ Spille mer avanserte spill. ▪ Tellebøker opp til 20. ▪ Bruke kroppen og sansene til å utvikle romforståelse. ▪ Bruke matematiske begreper i hverdagen. ▪ Leke og eksperimentere med tall, mengde og telling.

Etikk, religion og filosofi

1-2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Anerkjennelse fra voksne. ▪ Ta barna på alvor. ▪ Gi omsorg. ▪ Markere høgtider ut ifra barnas forutsetninger. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De voksne skal være observant på barnas kroppsspråk og mimikk. ▪ De voksne skal handle ut ifra barnas signal og ut ifra kunnskap om barnas behov. ▪ hjelpe barna til å vise godhet for hverandre. ▪ Bruke sansene for å oppleve høgtidene, kjenne på stemningen.
2-3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Få erfaring med å dele med andre og inkludere andre i leken. ▪ Snakke om følelser hos seg selv og andre. ▪ Utvikle evne til å vise omsorg for hverandre. ▪ Få erfaring med å ta egne valg. ▪ Bli kjent med religioner og livssyn som er representert på avdeling. ▪ Undre seg sammen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Øve på basis høflighetsfraser: Hei, ha det, takk. Kan jeg få? Kan jeg bli med? ▪ Øve på å lytte til hverandre. ▪ hjelpe barna å tolke situasjoner barna imellom og hjelpe de i konflikter. ▪ Sette ord på og bekrefte barnas følelser. ▪ Øve på å vente på tur. ▪ La barna få velge mat og drikke selv til måltidene, få være med å bestemme hvor vi skal på tur. ▪ Gi rom for undring og filosofering. ▪ Veilede barna i lek og relasjoner. ▪ Feire jul og påske.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Markere muslimsk høgtid: id.
3-4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bidra til at barna lærer å mestre samspill med andre og får toleranse for hverandres ulikheter. ▪ Få forståelse for at det finnes ulike måter å forstå ting på. ▪ Få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Øve på å lytte til andres synspunkter. ▪ Hjertesamlinger. ▪ Lære å dele leker med andre. ▪ Øve på å vise omtanke og omsorg for hverandre. ▪ Øve på å inkludere andre i lek. ▪ Formidle fortellinger og skape rom for barnas opplevelser og samtaler. ▪ Undre seg sammen med barna. ▪ Markere kristne høytider og tradisjoner. ▪ Markere høgtider til religioner som er representert i barnegruppa.
4-5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bidra til at barna lærer å mestre samspill med andre og får toleranse for hverandres ulikheter. ▪ Få forståelse for at det finnes ulike måter å forstå ting på. ▪ Få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon. ▪ Få kjennskap til religioner som er representert i barnehagen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Filosofere og undre oss sammen med barna. ▪ Samtale og bøker. ▪ Hjertesamling. ▪ Markere kristne høytider og tradisjoner. ▪ Markere høgtider til religioner som er representert i barnegruppa.
5-6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bidra til at barna lærer å mestre samspill med andre og får toleranse for hverandres ulikheter. ▪ Få kjennskap til kristen og humanistisk arv og tradisjon. ▪ Få kjennskap til religioner som er representert i barnehagen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Filosofere utfra tekst og bilder. ▪ Respekttere hverandre og lytte til hverandre. ▪ Øve på å vise empati. ▪ Bruke små samtalegrupper. ▪ Markere kristne høytider og tradisjoner. ▪ Markere høgtider til religioner som er representert i barnegruppa.

Nærmiljø og samfunn

1-2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">▪ Bli trygg på seg selv, voksne og andre barn i barnehagen.▪ Bli en del av et fellesskap.▪ Bli kjent i og rundt barnehagen.▪ Bli kjent med faste turplasser.▪ Samefolkets dag 6.februar.▪ Nasjonaldagen 17.mai.	<ul style="list-style-type: none">▪ Legge til rette for god og lang tilvenning.▪ Være en tilgjengelig voksen i lek og samspill, på gulvet der det skjer.▪ Dei voksne skal være trygge og nære voksne for barna, og gi omsorg på barnas premiss.▪ Bruke uteområdet året rundt og besøke nære naturområder.▪ Besøke hønene til Diane.▪ Besøke Bekkeli, Tschudibakken og Bueskytterbanen.▪ Markere Samefolkets dag.▪ Ferie 17.mai i barnehagen.
2-3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">▪ Lære å ta hensyn til hverandre.▪ Bli kjent med ulike familieformer.▪ Bli bedre kjent i og rundt barnehagen.▪ Utvide kjennskap i nærmiljøet.▪ Samefolkets dag 6.februar.▪ Nasjonaldagen 17.mai.	<ul style="list-style-type: none">▪ Sette ord på barnas positive handlinger ovenfor hverandre og oppmuntre de til å hjelpe hverandre.▪ Bruke bilde, film og konkrete i samlingsstund og spontant som utgangspunkt for samtale om ulike familieformer.▪ Bli bedre kjent med de faste turplassene og gå lengre turer, f.eks. til Linderudkollen.▪ Snakke om det vi ser i nærmiljøet.▪ Reise på busstur og trikketur til bl.a. bibliotek.▪ Markere Samefolkets dag.▪ Feire 17.mai i barnehagen.▪ Besøke storbarnsavdeling.▪ Tilvenning på våren før overgang.▪
3-4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">▪ Bli kjent med trafikkregler når vi er på tur.▪ Nye barn skal få muligheten til å bli kjent med Elgene før de begynner der.	<ul style="list-style-type: none">▪ Se oss for før vi går over veien, gå på tur to og to i rekke.▪ Fellestur og lekegrupper på våren for de som skal starte på Elgene.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bli kjent med ulike familieformer. ▪ Bli bedre kjent med nærmiljøet i og omkring barnehagen. ▪ Bli kjent med samisk kultur. ▪ Bli kjent med ulike tradisjoner. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bruke bilde, film og konkrete i samlingsstund og spontant som utgangspunkt for samtale om ulike familieformer. ▪ Gå til faste turplasser og presentere nye tursteder for barna. ▪ Markere Samefolkets dag. ▪ Vi markerer ulike høytider og tradisjoner i barnehagen, f.eks. 17.mai og Thanksgiving.
4-5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ha kjennskap til trafikkregler og det å ferdes trygt i trafikken. ▪ Bli kjent med nye turplasser og barnehagens nærmiljø. ▪ Bli kjent med samisk kultur. ▪ Gi barna mulighet til medbestemmelse i egen hverdag. ▪ Bli kjent med ulike tradisjoner. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oppfordre barna til å se seg for før vi går over veien på tur. Oppfriske trafikkregler før vi går på tur og underveis. ▪ Gå til nye turplasser og utforske andre måter å komme seg til og fra faste turplasser. ▪ Markere Samefolkets dag ▪ Legge til rette for at barna får medbestemmelse på hvilke aktiviteter/ leker de vil være med på. ▪ Vi markerer ulike høytider og tradisjoner i barnehagen, f.eks. 17.mai og Thanksgiving.
5-6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ha innflytelse på egen hverdag ▪ Bli kjent med nye turplasser og steder i barnehagens nærmiljø ▪ Oppleve aktiviteter og steder utenfor Solemskogen ▪ Bli kjent med samisk kultur ▪ Bli kjent med ulike tradisjoner 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Få medbestemmelse til turer og aktiviteter de vil delta i. ▪ Presentere nye tursteder og få medbestemmelse til hvor den hemmelige førskoleplass skal være. ▪ Den årlige overnattingsturen for førskolebarna og delta i Mega kor ▪ Markere Samefolkets dag ▪ Vi markerer ulike høytider og tradisjoner i barnehagen, f.eks. 17.mai og Thanksgiving.